

Po sajenju vedno zalijemo tla. Sadike sadimo večinoma v maju, ko preneha nevarnost pozebe. Previdno jih pripravimo in posadimo na vnaprej predvidena mesta. Medovita zelišča lahko sadimo v mešanih posevkih med vrtnine, odlično pa se obnesejo tudi kot del okrasnega vrta. V nadaljevanju vam predlagam nekaj najpogostejše uporabljanih enoletnic, vzpenjavk, dvoletnic in trajnic kot idejo za mešane vrtno zasaditve za čebeljo gredico: astre, bazilika, bela detelja, cinija, drobnjak, facelija, gorjušica, grenik, vrtni mak, komarček, koriander, kozmeja, monarda, ožep, volčji bob, marjetica,

sončnica, melisa, kadulja, ognjič, origano, rdeča detelja, spominčice, timijan, vijolice in druge. Nekaj primerov zasaditev si lahko ogledate na sliki 1 in 2.

POZOR! V čebelam prijaznem vrtu nikakor ne uporabljamo pesticidov. Tudi pri vzgoji rastlin velja enako kot pri vzreji čebel. Bolj kot se bomo vračali k naravi, bolj zdravo hrano in okolje bomo imeli. Narava je prečudovita stvaritev, a je ponekod že precej onesnažena. Zato biti danes čebela sploh ni lahko, ker ni čudežnega sveta za čebele. Zato predlagam, da ne silimo čebel v smrt, naredimo čebelji vrt. Naj medi! ◆

Novice iz sveta

Evropa

Bera medu je bila lani ena najslabših v zadnjih desetletjih. Delovna skupina za med pri Copa Cogeci iz Bruslja ocenjuje, da je bila za 40 % nižja od običajne. Obenem sporoča, da se zaradi uvoza cenenege in potvorjenega medu cene v Evropi niso zvišale. Etienne Bruneau, predsednik delovne skupine, meni, da je evropsko čebelarstvo v nevarnosti in da je treba uvesti skupno evropsko prodajno promocijo, kakršna že obstaja za mleko in meso. Obenem je treba pooprrediti kontrolo nad uvoženim medom iz tretjih držav in zahtevati jasno navedbo o njegovem poreklu. Vzroki za slabo letino so močna deževja v času čebelje paše, ponekod hude poplave

in kasneje suša v južnih in vzhodnoevropskih deželah, ki so največje pridelovalke medu v Evropi. Tako je znašala lanska pridelava akacijevega medu na Madžarskem komaj 10 % od običajne letne količine, na Portugalskem in v južnih delih Italije pa so čebelarji pridelali 70 do 80 % manj medu, kot ga pridelajo v normalnih letinah. Bernhard Heuvel, predsednik nemške zveze poklicnih čebelarjev, se boji, da se bo pojavilo na trgu še več ponarejenega medu, kot ga je bilo do zdaj. Zato svari potrošnike: »Vsak naj pred nakupom medu natančno preveri njegovo poreklo, in če je to dvomljivo, naj ga ne kupi.«

Prevod in priredba Franc Šivic

Vir: Spiewok, S. (2021): Miserable Ernte. *Deutsches Bienen Journal*, št. 1, januar 2021, str. 4.

Življenjska zgodba Petra Pavla Glavarja

Franc Šivic

franci.sivic@gmail.com

V 18. stoletju sta se rodila dva pomembna moža, ki sta s svojimi deli močno vplivala na razvoj slovenskega in tudi evropskega čebelarstva. To sta bila Peter Pavel Glavar in Anton Janša. Oba povezuje dokaj tragična usoda. Glavar je vse življenje trpel, ker ga je takoj po rojstvu zapustila mati in je nikoli ni več videl, njegov domnevni oče, baron Peter Jakob Testaferatta, župnik in upravitelj Komende, tedanje posesti malteških vitezov, pa ga ni priznal za svojega sina. Janša podobnih težav ni imel, toda njegova tragika je v tem, da je umrl sredi svojega najbolj ustvarjalnega obdobja, star komaj 39 let.

Pojdimo v leto 1721. Nekega jutra se znajde na pragu komendske graščine košarica, v njej otrok in ob njem listek z napisom v latinščini: »Maj 1721 – 2. maj: krščen je bil Peter Pavel, nezakonski sin Jerneja Glovarja in njegove priležnice Marije. Botra sta bila Pavel Glovar in Uršula Trojer. Krstil sem vikar Jožef Ulrich.« Lahko si predstavljamo, kakšne misli so se morale poditi po glavi Jakoba Testaferatte, ko je na svojem pragu našel sad svojega greha. Da je bil otrok res njegov, potrjujejo številna dejstva. Iznajdljiva mati je navedla za očeta nekega Glovarja, torej priimek, ki do tedaj na Slovenskem ni obstajal, jasno pa nakazuje povezanost s priimkom Testaferatta, ki pomeni v italijanščini železna glava. In še dejstvo, da je dala dečku dve imeni, kar je bilo v navadi pri otrocih plemenitega rodu. Posebej pa potrjujejo baronovo očetovstvo številna pisma, ki sta si jih izmenjavala oba moža v letih med 1744 in 1763; v njih sicer ni zaslediti nobenega priznanja o očetovstvu,

Peter Pavel Glavar

Baron Peter Jakob Testaferrata,
domnevni oče Petra Pavla Glavarja

toda ves odnos daje slutiti, da gre za najtesnejšo krvno povezanost.

Za najdenčka je poskrbel domači kaplan Andrej Rogelj; po njegovem posredovanju ga je vzela v rejo družina Basaj iz vasi Vopolje pri Cerkljah, kje je deček preživel otroška leta. Kar doma se je naučil brati in pisati, pri 14 letih pa je odšel v Ljubljano za svojim krušnim bratom in prijateljem Jernejem Basajem, s katerim je bil poslej vse življenje povezan kot s pravim krvnim bratom. Skupaj sta stanovala in obiskovala jezuitsko gimnazijo; Glavar jo je končal z odliko. Verjetno je že tedaj začutil klic po duhovništvu, ki ga je potem vodil v Gradec na teološki in filozofski študij. Star je bil komaj 21 let, ko se je iz Gradca vrnil z magisterijem iz filozofije in dovršenim študijem teologije ter v žepu še z odličnim priporočilnim pismom dekana teološke fakultete. Videti je bilo, da so mu odprta vsa vrata in da ga čaka lepo, prijazno življenje. Toda mučilo ga je še kup vprašanj, na katera si je želel dobiti odgovore. Predvsem je hotel izvedeti, če je Jakob Testaferrata res njegov oče in če mu lahko preskrbi spregled od zadržka nezakonskega rojstva, da bo lahko pel novo mašo. Baron je tedaj služboval kot papežev guverner v Ascoliju v Italiji. Zato se je odločil, da ga obišče in z osebnim stikom uredi vse zadeve. Konec junija 1743 se je v Senju vkrcal na trgovsko ladjo in se odpeljal v italijansko пристanišče Ancona ob jadranski obali, od tam pa jo je peš mahnil v Ascoli, kamor je prišel ves raztrgan, zaprašen in utrujen. Baron ga je očetovsko sprejel ter ga postavil za nekakšnega hišnega oskrbnika. Po mesecu dni bivanja v Ascoliju je dobil spregled od zadržka nezakonskega rojstva, vendar je ostal še eno leto v Italiji in Testaferrati pomagal pri raznih opravilih. Ta je imel dovolj priložnosti, da je dobro spoznal Glavarjeve vsestranske sposobnosti, posebej še smisel za vodenje gospodarstva. Verjetno se je že tedaj odločil, da prav njega postavi za svojega naslednika v Komendi, torej za dušnega pastirja in za oskrbnika posestva malteških viteзов. Sredi leta 1744 se je Glavar poslovil od očeta

ter se ponovno vkrcal na ladjo, namenjeno v Senj. Tam je v septembru prejel mašniško posvečenje, nekaj dni za tem pa je na Trsatu pel novo mašo, ki jo je daroval za Testaferrato. Ko je ostareli Maltežan zvedel za to dejanje, mu je napisal ganljivo pismo in ga prosil, naj se ga še naprej spominja, ker je »zaradi svojih grehov, ki so veliki«, zelo potreben molitve.

Po vrnitvi v Komendo je Glavar takoj prevzel v oskrbnništvo posestvo, po enem letu pa je z vodstvom reda malteških viteзов sklenil zakupno pogodbo, po kateri je Maltežanom odvajal določeno vsoto denarja. Takšna zakupna pogodba je za vsakega dobrega gospodarja stimulativna, ker mu omogoča, da lahko del presežnega dobička spravi v svoj žep. To je vedel tudi Testaferrata, ki je večkrat poskušal dvigniti najemnino, toda naletel je na oster Glavarjev protest in navadno se je moral oče ukloniti sinu. Tudi ta razmerja dajo slutiti, da sta si bila ta dva moža mnogo več kakor naključna znanca. Denar, ki ga je Glavarju uspelo prihraniti, mu je že po petih letih omogočil gradnjo večnamenske benefikatne stavbe, v kateri je med drugim namenil prostor svoji zasebni knjižnici in sedežu osnovne šole. Namen slednje je bila vzgoja nadarjenih dečkov revnih faranov, za katere starši ne bi mogli plačevati stroškov šolanja. Kakor druge župnijske šole je tudi komendska sprejemala otroke slovenskega rodu in je s tem opravljala pomembno vlogo pri nastajanju slovenskega izobraženstva. Glavar se je zavedal, da je znanje osnova za materialni napredek nekega naroda, zato je za svojo šolo izbiral najboljše učitelje, ki jih je lahko našel. Imenitniki tedanje dobe so ga kljub mladosti zaradi njegove izobrazbe in delavnosti zelo spoštovali. Tekoče je govoril in pisal latinsko, grško, nemško, italijansko, francosko, špansko, hrvaško – pa seveda slovensko. Podložniki so ga kot svojega dušnega pastirja in odličnega pridigarja naravnost oboževali. Bogato teoretično znanje, ki ga je dobil iz knjig z najrazličnejših področij človeškega ustvarjanja, pa je najprej preizkušal v praksi, in če se je obneslo, ga je posredoval tudi drugim. Predvsem je to veljalo za naprednejše načine obdelovanja zemlje, za rejo živine, za čebelarstvo, sadjarstvo, vinogradništvo itd.

Prišlo je usodno leto 1765 in Glavarju je potekla najemniška pogodba z malteškim viteškim redom. Ko naj bi bila že v tretje podaljšana, je prišlo z Malte pismo, da veliki mojster reda De Pinto pogodbe ne namerava obnoviti. To je bil za Glavarja hud udarec. Dve leti prej je na Malti v visoki starosti umrl njegov oče Testaferrata, ki mu je do tedaj vedno pomagal urejati razmerja z malteškimi vitezi. Bilo je očitno, da se ga red želi odkrižati, saj je bil v njihovih očeh neodpustljiv sad greha enega njihovih članov. Toda Glavar, vaje trpljenja in težav, se je kmalu pobral. Na srečo je v 20 letih gospodarjenja na komendskem posestvu prihranil toliko denarja, da je z njim kupil nekoliko

zanemarjeno graščino Lanšprež pri Mirni na Dolenjskem in se tja za vedno preselil. Najhuje je bilo slovo od faranov, na katere se je medtem srčno navezal in so ga vzljubili kot očeta.

Na Lanšprežu ni več služboval kot župnik, zato je imel na voljo več časa in je lahko vse sile usmeril v posodobitev ter obnovo svojega posestva. Najprej je obnovil graščino, kmalu pa je postavil še opekarno in mlin, dva velika kozolca, katerih osmerokotni zidani stebri še danes kljubujejo zobu časa, sezidal klet in kaščo ter kupil prvi mlatilni stroj. Dalje je dal zasaditi velik vinograd, urediti nov sadovnjak s 600 drevesi in lastno drevesnico za sadna in gozdna drevesa, ki jih je delil zastonj med podložnike. Nadaljeval je z izobraževanjem. V času, ko je na Dunaju cesarica Marija Terezija ustanovila prvo čebelarsko šolo, je takšno šolo na Lanšprežu osnoval tudi Glavar. Ker je srčno želel dvigniti tedanje čebelarstvo na Kranjskem na višjo raven, se je lotil pisanja knjige z naslovom Pogovor o čebeljih rojih. Knjigo je uspešno končal, toda ko bi morala biti natisnjena, je prejel z vodstva Kmetijske družbe v Ljubljani pismo, da se je rokopis izgubil. Verjetno je bil to eden od hujših udarcev v

njegovem življenju, ki je načel njegovo zdravje in se po njem ni več opomogel. Telesne moči so začele pešati in tako se je njegova pot iztekla sredi mrzle zime – 24. januarja 1784. Njegove posmrtno ostanke so položili v grobnico grajske kapele, kjer je že počival njegov krušni brat – general Jernej Basaj.

Tri dni pred smrtjo je naredil oporoko, ki predstavlja sklepno dejanje vsemu njegovemu delu in s katero se je pokazal v najzlahtnejši podobi. Izvrševalcem oporoke je namreč naročil, da celotno posest po njegovi smrti prodajo, z izkupičkom pa zgradijo v Komendi nasproti benefikatne hiše veliko bolnico za revne farane komendske župnije ter za ubožne lanšpreške podložnike, ki jim v bolezni in starosti nihče ne pomaga. Ta bolnica je delovala do konca zadnje svetovne vojne. Danes je svojevrsten spomenik plemenitemu srcu enega največjih Slovencev 18. stoletja. ◆

Viri:

Šivic, F. (ur.), Zupan, J. (ur.) (2004): *Obujeni spomin: ob 220-letnici smrti Petra Pavla Glavarja*. Lukovica, 120 strani.

Mihelič, S. (1976): Peter Pavel Glavar, čebelar, čebelarski pisec, učitelj in organizator. str. 20–65. V: Mencej, M. (ur.). *Ob 200letnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu*. Ljubljana, 335 strani.

Čebelarjeva opravila v aprilu

Franko Dolgan – Narin

franko.dolgan@gmail.com

April je nestanoviten, pogosto deževen. Toda vreme ne ustavi burnega razvoja čebelje družine. Je mesec pred pašno sezono, zato moramo čebelam nameniti več pozornosti. April in maj meseca sta meseca, ko se držim pravila, da me čebela ne potrebuje vsak dan, ko pa me, je to še isto minuto. Se pravi, ničesar ne smem narediti prezgodaj in ničesar prepozno. Ta mesec je prvi pomembnejši mesec v pašni sezoni. Pri delu s čebelami si ne smemo privoščiti napak. Če določen poseg pri čebelah opravimo prezgodaj, bomo zavrli njihov razvoj, če pa prepozno, pa bomo med prvo glavno pašo lovili roje. V obeh primerih ne bo donosa medu. Jaz osebno sem ta mesec pri čebelah vsaj enkrat tedensko in si vse skrbno zapisujem.

V tem mesecu opravimo še zadnjo selekcijo med družinami. V gospodarnih panjih šibke družine s presledkasto zalego razderemo in jim dodamo rezervno družino. Ker prezimujemo v plodišču, rezervno družino dodamo v medišče, še prej pa odstranimo matico iz plodišča. Če pa je družina zaostala v razvoju zaradi

Družina s poapnelo zalego ometemo in panj razkužimo.

premalo zimskih čebel, ki bi vzredile prvo generacijo kratkoživih čebel, ali zaradi pomanjkanja prostora za zaleganje matice (blokada s hrano) in je družina iz lanske sezone označena kot družina, ki ima dobre lastnosti, jo preselimo v rezervni 9-satni panj, kjer jo bomo imeli za vzrejni material. Ravno tako menjamo družine pri maticah, ki imajo neprimerne lastnosti, kot so agresivnost in delavke z rumenimi obročki. Če pa se pojavi pri družini poapnela zalega, takšno družino

Foto: Franko Dolgan